

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2021

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ 1^ο

(ΠΛΑΤΩΝΑΣ, «Πρωταγόρας», 322a-323a)

Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἐρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίῃ δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ὧδε· εἰς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;» «Ἐπὶ πάντας,» ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.»

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ 2^ο

(ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, «Πολιτικά», 1.12, 1253a29-39)

Φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν [: τὴν πόλιν]· ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. Ὡσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζώων ἀνθρωπός ἐστιν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χεῖριστον πάντων. Χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἀνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τὰναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. Διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χεῖριστον. Ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἢ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν, ἢ δὲ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου κρῖσις.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Α1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το

αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας, γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

[με βάση το πρώτο απόσπασμα]

1. Ο Δίας φοβήθηκε μήπως χαθούν όλα τα έμβια όντα.
2. Η ιατρική ανήκει στις τεχνικές γνώσεις των ανθρώπων.

[με βάση το δεύτερο απόσπασμα]

3. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, η κοινωνία των ανθρώπων υφίσταται μόνο λόγω της χρησιμότητάς της.

(μονάδες 6)

A1.β. Με βάση το πρώτο απόσπασμα, σε ποιους όρους του αρχαίου κειμένου αναφέρονται οι υπογραμμισμένες λέξεις;

1. εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν...
2. καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης...

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. Ο Δίας, για να διασφαλίσει την προοπτική επιβίωσης των ανθρώπων που διέτρεχαν άμεσο κίνδυνο αφανισμού, τους προσφέρει την «αἰδῶ» και τη «δίκη». Να ορίσετε αναλυτικά τις δύο έννοιες και να αναφερθείτε και στα αποτελέσματά τους στη συγκρότηση κοινωνιών και την περαιτέρω ανάπτυξη του πολιτισμού, στηριζόμενοι και στη φράση «ἴν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί».

Μονάδες 10

B2. «καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως»: Αξιοποιώντας την παραπάνω φράση του πρώτου κειμένου, να εξηγήσετε πώς δικαιολογείται αυτή η θέση τη στιγμή που η «αἰδῶς» και η «δίκη» μοιράστηκαν σε όλους;

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις φράσεις της Στήλης Α του παρακάτω πίνακα και δίπλα σε αυτόν το γράμμα της λέξης ή φράσης από τη Στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

ΣΤΗΛΗ Α

ΣΤΗΛΗ Β

1. Για να αναζητήσει την απόλυτη ουσία των ηθικών εννοιών, ακολούθησε την επαγωγική μέθοδο ο	A. Σωκράτης
	B. Πλάτωνα
	Γ. Αριστοτέλης

2. Η μήνυση κατά του Σωκράτη έγινε από τον	A. Άνυτο
	B. Μέλητο
	Γ. Λύκωνα
3. Η φράση «ἥθος ἀνθρώπῳ δαίμων» διατυπώθηκε από τον	A. Σωκράτη
	B. Πρωταγόρα
	Γ. Ηρόκλειτο
4. Οι φύλακες- επίκουροι	A. επωμίζονται στρατιωτικά και διοικητικά καθήκοντα
	B. επωμίζονται διοικητικά καθήκοντα
	Γ. επωμίζονται στρατιωτικά καθήκοντα
5. Το τρίτο ταξίδι του Πλάτωνα στη Σικελία πραγματοποιήθηκε το	A. 361 π.Χ.
	B. 362 π.Χ.
	Γ. 371 π.Χ.

Μονάδες 10

B4.α. Να βρείτε στο πρώτο απόσπασμα λέξεις ετυμολογικά συγγενείς με τις παρακάτω: **όλεθρος, ιαματικός, προίκα, παρείσακτος, τόκος, υπερθετικός.**

(μονάδες 6)

B4.β. κόσμοι, τάξις : Για καθεμιά από τις λέξεις που σας δίνονται να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη σε οποιαδήποτε μορφή της, θα χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο. Να διατηρηθεί το μέρος του λόγου στο οποίο ανήκει η κάθε λέξη.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B5. Με βάση το δεύτερο απόσπασμα από το διδαγμένο κείμενο, να εξηγήσετε αν ο Αισχίνης στον λόγο του «Κατά Τιμάρχου» συμφωνεί με τον Αριστοτέλη για τις προϋποθέσεις εύρυθμης λειτουργίας της πόλης.

Στο προοίμιο του λόγου του ο Αισχίνης αναφέρεται στους λόγους που επιβάλλουν την αγωγή των νέων.

ΑΙΣΧΙΝΗΣ, ΚΑΤΑ ΤΙΜΑΡΧΟΥ 5-7

Πρέπει δε, νομίζω, όταν μεν νομοθετούμεν, να αποβλέπωμεν εις το πώς θα κάμωμεν καλούς και ωφελίμους εις το κράτος νόμους, αφού δε νομοθετήσωμεν πλέον, να συμμορφούμεθα προς τους κειμένους νόμους και να τιμωρούμεν τους μη συμμορφουμένους, εάν θέλωμεν να ευτυχή η πόλις. Αναλογισθήτε πράγματι, ω Αθηναίοι, πόσον επρονόησαν διά τα ήθη, ο Σόλων εκείνος, ο παλαιός νομοθέτης και ο Δράκων και οι άλλοι νομοθέται των χρόνων εκείνων. Διότι πρώτα πρώτα ερρύθμισαν νομοθετικώς την διαγωγήν των παιδιών και με κάθε λεπτομέρειαν καθώρισαν πώς πρέπει να ζη το ελεύθερο παιδί και ποιάν ανατροφήν να λαμβάνη, κατόπιν δε έθεσαν νόμους και διά τους νέους, και διά τας άλλας ηλικίας, όχι μόνον διά τους ιδιώτας, αλλά και διά τους δημοσίους άνδρας. Τους δε νόμους αυτούς εχάραξαν επάνω σε πλάκες και τους άφησαν ως παρακαταθήκην, ορίσαντες ότι σεις θα είσθε οι φύλακες αυτών.

Μτφρ. Γ. Κορδάτος

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, Επιτάφιος, 22-24

Ο Δημοσθένης εκφώνησε τον λόγο του αυτόν για τους νεκρούς Αθηναίους και Θηβαίους της μάχης της Χαιρώνειας, όπου οι συνασπισμένες εναντίον των Μακεδόνων πόλεις της νότιας Ελλάδας ηττήθηκαν από τον Φίλιππο. (Αύγουστος ή Σεπτέμβριος του 338 π.Χ.)

Εἰ δ' ἄρ' ἔστι τις ἀνθρώπων ὅτῳ περὶ τούτων ἐγκαλέσαι προσήκει, τοῖς ἐπὶ τούτῳ ταχθεῖσιν Θηβαίων, οὐχὶ τοῖς πολλοῖς οὐτ' ἐκείνων οὐθ' ἡμῶν ἐγκαλέσειεν ἂν τις εἰκότως· οἱ δύναντι λαβόντες ἔχουσιν θυμὸν ἀήτητον καὶ ἀπροφάσιτον καὶ φιλοτιμίαν ἐφάμιλλον οὐδενὶ τούτων ὀρθῶς ἐχρήσαντο. [23] καὶ τὰ μὲν ἄλλ' ἔστιν τούτων ὡς ἕκαστος ἔχει γνώμης, οὕτως ὑπολαμβάνειν· ὁ δ' ἅπασιν ὁμοίως τοῖς οὖσιν ἀνθρώποις γεγένηται φανερόν, ὅτι ἡ πάσης τῆς Ἑλλάδος ἄρ' ἐλευθερία ἐν ταῖς τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ψυχαῖς διεσώζετο· ἐπειδὴ γοῦν ἡ πεπρωμένη τούτους ἀνεῖλεν, οὐδεὶς ἀντέστη τῶν λοιπῶν. καὶ φθόνος μὲν ἀπείη τοῦ λόγου, δοκεῖ δέ μοι τις ἂν εἰπὼν ὡς ἡ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴ τῆς Ἑλλάδος ἦν ψυχὴ τάληθές εἰπεῖν· [24] ἅμα γὰρ τὰ τε τούτων πνεύματ' ἀπηλλάγη τῶν οἰκείων **σωμάτων**, καὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος ἀξίωμ' ἀνήρηται. μεγάλην μὲν οὖν ἴσως ὑπερβολὴν

δόξομεν λέγειν, ῥητέον δ' ὅμως· ὥσπερ γάρ, εἴ τις ἐκ τοῦ καθεστηκότος κόσμου τὸ φῶς ἐξέλοι, δυσχερῆς καὶ χαλεπὸς ἅπας ὁ λειπόμενος ἂν ἡμῖν βίος γένοιτο, οὕτω τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀναιρεθέντων ἐν σκότει καὶ πολλῇ δυσκλείᾳ πᾶς ὁ πρὸ τοῦ ζῆλος τῶν Ἑλλήνων γέγονεν.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «καὶ φθόνος μὲν ... ῥητέον δ' ὅμως».

Μονάδες 10

Γ2. Με βάση το αδιδακτο κείμενο, με ποια αναλογία ο ῥήτορας αναδεικνύει την αρετή των νεκρῶν ἀνδρῶν;

Μονάδες 10

Γ3.α. «οἱ δύναμιν λαβόντες ἔχουσιν θυμὸν ἀήττητον καὶ ἀπροφάσιστον καὶ φιλοτιμίαν ἐφάμιλλον οὐδενὶ τούτων ὀρθῶς ἐχρήσαντο»: Να μετατρέψετε τις μετοχές του αποσπάσματος σε β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου β' στη φωνή που βρίσκονται. (μονάδες 2)

Γ3.β. «εἴ τις ἐκ τοῦ καθεστηκότος κόσμου τὸ φῶς ἐξέλοι, δυσχερῆς καὶ χαλεπὸς ἅπας ὁ λειπόμενος ἂν ἡμῖν βίος γένοιτο»: Να γράψετε τα επίθετα του αποσπάσματος στην αιτιατική πτώση θηλυκού γένους ενικού αριθμού. (μονάδες 3)

Γ3.γ. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

ἀπείη: το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα.

οὐδενὶ: τη δοτική ενικού στο θηλυκό γένος.

ἀπροφάσιστον: την κλητική ενικού στο θηλυκό γένος. (μονάδες 3)

Γ3.δ. « ὥσπερ γάρ, εἴ τις ἐκ τοῦ καθεστηκότος κόσμου τὸ φῶς ἐξέλοι, δυσχερῆς καὶ χαλεπὸς ἅπας ὁ λειπόμενος ἂν ἡμῖν βίος γένοιτο, οὕτω τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀναιρεθέντων ἐν σκότει καὶ πολλῇ δυσκλείᾳ πᾶς ὁ πρὸ τοῦ ζῆλος τῶν Ἑλλήνων γέγονεν.»: Να βρεθούν στο απόσπασμα δύο ουσιαστικά της τρίτης κλίσης και να γραφούν στη δοτική πληθυντικού. (μονάδες 2)

Μονάδες 10

Γ4.α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους ὀρους: **μοί, τῶν σωμάτων, ἅπας, τῶν ἀνδρῶν.** (μονάδες 4)

Γ4.β. Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο «εἴ τις ἐκ τοῦ καθεστηκότος κόσμου τὸ φῶς ἐξέλῃ, δυσχερὴς καὶ χαλεπὸς ἅπας ὁ λειπόμενος ἂν ἡμῖν βίος γένοιτο» (μονάδα 1) και να τον μετατρέψετε ἔτσι, ὥστε να δηλώνει το προσδοκώμενο. (μονάδες 2)

Γ4.γ. «καὶ φθόνος μὲν ἀπείη τοῦ λόγου»: Να εξαρτηθεῖ ἀπὸ τη φράση «ὁ ῥήτωρ εὐχεται». (μονάδες 1,5)

Γ4.δ. «ῥητέον δ' ὅμως ἐστὶν ἡμῖν»: Να αναλύσετε το ρηματικὸ ἐπίθετο. (μονάδες 1,5)

Μονάδες 10

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!

Αρεΐτολμο
Δάφνη - Ἄγ. Δημήτριος